

Dež. odbornik, — Bog mu prizanesi — dr. žl. Conrad, poročevalec cestnih stvari v dež. odboru, je govoril tako, kakor sploh teoretiki, ki stvari ne poznajo. Pobiljal je grofa Platza, češ, da ni res, da bi ljudje rajši z delom, kakor v denarjih pripomagali k popravi cest! Da se bav-bav „robote“ pri cestah več ne prikaže, je celó podpora iz dež. blagajnice vsem tistim okrajem zaklenjena, ki še hočejo po „roboti“ ceste popravljati; cestnarji so tako potrebni kot solnce na nebu itd. Naj še povemo, da je poročevalec vseh odborovih predlogov bil mladi advokat v Gradei, dr. Boess, ki nima pojma o tem, kako težko da kmetu za denar gre. — Pač prav je imel naš vrli poslanec Herman, ko je tem liberalnim gospodom rekel: „Ljudje, ki ne poznajo deželnih razmer v sedanjem in preteklem času, ker so njim po svojem rojstvu tujci, dandanas zvonec nosijo in odločujejo!“ — K sreči, da v tej reči še niso odločili! —

Na dnevnem redu je bila slednjič tudi cestnina, ki se hoče odpraviti. Ker je pa še vse negotovo, kdo da bo v prihodnje ceste vzdrževal, ostane stvar pri starem.

Gospodarske stvari.

Kaj storiti, da sadne peške lahko in hitro kali poženejo?

Jabelčne in gruševе peške, ki si jih že zimo nabral, deni v posodo množini pešek primerno, in naliž deževnice do polovice. V to vodo vsujejo se nabrane peške in se v hiši, v kateri je navadna toplota 14—16° R. na primeren kraj pozavijo. Naj dalj v 14 dneh se že prikažejo bele kali in seme se mora posejati. Pred sejanjem ga je treba na suhem suknu ali platnu nekoliko osušiti, sicer se preveč v kepice sprijema in ne dá se lahko sejati. Nalita voda se v nekterih dneh spridi in mora se z novo enake toplote zameniti. Pri viši toplini peške še prej cimijo. Akacije, ki posebno težko kalijo, se po opisanem načinu že v 14—18 dneh izcimijo. Tudi z semenom koščičastega sadja, sočivja in cvetlic je dobro tako ravnati. —

Nerodovitna sadna drevesa, ako se jim korenine dobro spodrežejo, postanejo sopet rodovitna.

Ako drevesa le slabo ženejo in vsled tega nerodovitna postanejo se nasvetuje, naj se zemlja okoli njih razkoplje, nekoliko korenin dobro spodreže, in dobro predelane, s kalijem obilno namešane, (s pepelom) prsti okoli korenin natrosi in dobro polije. Tako pomlajenje zemlje je posebno pri gruškah na kutine cepljenih in pri nekterih sortah jabelk hitrega, dobrega učinka. Najboljši čas za to je mesec april ali maj, pa tudi sept.

Metrična mera.

(Spisuje Ignacij Cizelj, učitelj.)

Drugo nedeljo po večernicah.

Rešitev nalog zadnjih danih: 1) 20 čevljev je 63 dm. 5 cm.; 2) 16 sežnjeve je 303 dm. 3 cm.; 3) 18-98 kr.; 4) 10-5 kr.; 5) 46-9 kr.

Kedar že bo nova mera vpeljana, in si ti deklica pojdeš kake lepe robe za oblačilo v štacuno kupovat, te bo štacunar z novo mero v roki sprejel, kateri se meter pravi. — Gotovo še prejšnji, stari, robati prač (laket, vatel) kje v kakem kotu sloni, pri katerem lahko zapaziš, da je krajši od novega — metra; zato pa ne smeš misliti, da boš sedaj za navadne denarje tudi več robe dobila.

Metrov bode, kar se že ob sebi razumi, menj potreba, kakor poprej vatlov, in novi prač bode več veljal, kakor stari. Zapomnite si to-le:

Meter ima eden vatel (laket, prač) in četrť ($\frac{1}{4}$), to je 5 četrť ($\frac{5}{4}$) laktov. Pri spreminjavi stare mere v novo bode račun za vsakega prav lahek; kakor n. pr.

a) En vatel platna velja 40 kr.; po čem pride meter?

En vatel ima 4 četrť, meter pa 5 četrť. Vatelj ($\frac{4}{4}$) velja 40 kr., en četrť tedaj 10 kr.; 5 četrť, t. j. en meter, pa 50 kr.

b) Iz 36 laktov se napravi 12 srajc (robač); koliko metrov se bode na ravno toliko srajc kupilo?

Ako 36 palcev 12 srajc dá, pride na eno 3 prače, — alj pa 3 metri menj 3 četrť, t. j. 2 metra in četrť ($\frac{1}{4}$): za 12 robač se tedaj 12krat 2 in $\frac{1}{4}$ metra potrebuje. 12krat 2 je 24, 12 četrť so 3 celi, 24 in 3 = 27 metrov.

Ako bode te gospodarji na ta način računili, vas nobeden, še takó preveden štacunar, ne bode oslepariti zamogel.

Kmetje, sedaj pa pozor! — Ker se bode vse spremenilo, bo tudi prodavanje zemljišč se pridrugačilo; zatorej se naj na sledeče posebno pazi:

Mesto sedanjih štirjaških ($\square$) sežnjeve bode vrte in njive na štirjaške ($\square$) metre in are, cela posestva pa na hektare merili. Zapomnite si!

Štirjaški ($\square$) meter ima 10 $\square$ čevljev in blizo 2 $\square$ palca,

štirjaški ($\square$) seženj (klafta) ima 3 $\square$ metre in 6 $\square$ decim.,

1 $\square$ čevlj bo imel 10 $\square$ decim.,

1 $\square$ palec (cola) bo imel blizo 7 $\square$ centimetrov.

Ako pa kdo 100 $\square$ metrov polja i. t. d. kupi, bode rekel, da je 1 ar zemlje dobil, kar je po našem računu 27 $\square$ sežnjeve in 29 $\square$ čevljev.

100 arov pa rečemo 1 hektar, t. j. po starem: $1\frac{3}{4}$ orala; bolj natanko pa 1 oral, 1180 $\square$ sežnjeve in $13\frac{1}{2}$ $\square$ čevljev. — Sedaj pa ponovite! — Koliko $\square$ čevljev in palcev je 1 $\square$ meter?

— Koliko □metrov in decimetrov mora biti za 1 □seženj? — Koliko dasta 2 □čevlja □decimetrov? — Koliko □centim. dajo 4 □palci? — Koliko □seženjev in čevljev dajeta 2 ara? — Koliko hektarov znašajo 3 orali?

N. pr.:

a) En oral zemlje se sedaj za 120 gld. kupi; kaj bode hektar veljal?

En hektar ima 1 in $\frac{3}{4}$ orala. En oral velja 120 gld., $\frac{1}{4}$ pa 30 gld., $\frac{3}{4}$ 90; — tedaj hektar 120 in 90 = 210 gold.

b) Kaj velja njiva, ki meri 3 are in se □seženj po 18 gld. plača?

1 ar ima 27 □seženjev in 29 □čevljev; tedaj 18krat 27 gld. = 486 gld.; ako 1 seženj 18 gld. velja, pride na □čevljev 50 kr., na 29 pa 29krat pol goldinarja, t. j. 14 gld. in 50 kr. 486 in 14 gld. 50 kr. = 500 gld. 50 kr. velja cela njiva.

Vsim starišem priporočam, da naj kakovo prosto uro čez teden odločijo mladini, koja naj natanko premeri vrt in kako bližnjo njivo z metrom, da se zvē in pregleda plan po novi meri.

5 metr.

1	2	3	4	5
6	7	8	9	10
11	12	13	14	15

3 metr.

Ta stvar se tako-le meri:

Vrt ima štiri-voglato podobo in meri po dolgosti 5 m., po širokosti pa 3 m., torej je njegova plan 15 □metr.,

kar se pa s tem razloži, da se vrt, njiva i. t. d. le po dolgosti in širokosti zmeri in plan se v štirjaški meri zvē, ako se širokost z dolgostjo pošete. N. pr. dolgost je 3 metre, širokost pa 2 metra = 6 □metrov.

Na večer se naj sledeče naloge rešijo.

1) Vatel platna velja 20 kr.; koliko meter? 2) Meter sukna se plača po 5 gld.; kaj velja vatel?

3) Koliko je 32 laktov metrov?

4) 15 □seženjev meri gorica in velja 620 gld.; po čem pride □meter?

5) Kaj velja 6 hektarov zemlje, ako 1 oral 80 gld. velja?

Dopisi.

Od Radgone, 1. febr. „Gospodar“ prinaša pogostoma tožbe, da se tu pa tam kaki „novega duha“ pijan učitelj v šoli prav nekrščansko obnaša, da noče moliti z otroci itd. Ako se taki in enaki neredi zares godijo, kdo je temu kriv? Rečem, da kateketi sami, in vzlasti zastopniki cerkve v okrajnih šolskih svetih! Glejte, tudi v Radgoni bil je našental neki hujskalec nekatere učitelje, da niso marali več ne za šolsko molitev, ne za nadgledovanje mladine v cerkvi in

pri procesijah. A zastopnik cerkve vložil je tožbo najpred pri okrajnem, potem pri deželnem šolskem svetu. Dasi je imel čakati dolgo, dočkal je le vse, kar je želel. Deželni šolski svet v Gradcu je namreč ostro zapovedal:

1. Da imajo učitelji s šolsko mladino opravljati „molitev od cerkve odločeno“, koja je bila že pred novimi šolskimi postavami v navadi; in to imajo storiti vsak dan pred- in popoldne v začetku in ob koncu šole. —

2. Pri vseh duhovnih, po postavi predpisanih vajah imajo učitelji šolsko mladino nadgledovati; tedaj pri petkratni spovedi, pri vsaki šolski meši, pri procesiji na Telovo; tudi križev teden pri procesijah, ako je po svoji oblasti sklenil krajni šol. svet, da se jih ima šolska mladina udeleževati. —

Slovinci, čemu tedaj tožbe in javkanje? Išcite si pravice in našli jo boste! Pred vsem — hvala učiteljem, koji zapopadejo svojo nalogo sami in se ne dajo še siliti k izvrševanju.

Sv. Lenart v slov. gor. 2. sveč. Kakor dopis v „Slov. Nar.“ št. 19 kaže, je sporočilo o našej šoli v št. 3. „Gosp.“ jako neljubo v gnezdo naših liberalcev dregnolo. Že to je zadostno opravičenje omenjenega dopisa; sicer še pa enkrat izrečemo, da je ves resničen, kakor tudi „člankar“ v „Nar.“ tega utajiti ne more. Tudi je res, da je „ktharica“ tribut rokoljubov pobirala, in to je spodtikljej. Dr. Jug menda ni „nandomestoval“ predsednika, ker je ta sam navzočen bil?! — Tako postreženim „jaslicam“ se ve da se verno, zvesto in narodno duhovništvo ni moglo bližati. S čem „člankar“ nadalje tukajšne duhovnike pika, je le navaden sad lažiliberalizma in nov dokaz nezmožnosti, resnico našega dopisa podreti. Zakaj ne opraviči navedenih nepostavnosti pri šoli, zakaj govori le o „jaslicah“?

O samojedem debelenji znabiti drugokrat spregovorimo; zdaj rečemo le, da g. kateket revnim otrokom verozakonske knige kupuje, čeravno je to na skrbi voditeljstva šolskega. —

Da imajo le duhoniki za moralno izrejo otrok skrbeti, je celó novo tolmačenje šol. postave dne 14. maja 1869, in kaže, da so omenjeni dopis pomagali kovati slavni juristi lenarčki, ki so o svojem času tako modro ženitvansko postavo za vojake tolmačili.

Iz srca privoščimo dopisniku, če si žolē ohladi s tem, da konečno po kateketu, tako navadnem nakovalu, krhne; laži se je dopisnik „Narodov“ itak že privadil. Iz „Narodovega“ dopisa se čuti želja: kateketa, strašilo rahločutnih liberalnih dušic, iz šole spraviti; pa vedite gospodine, da tudi takrat ne bote duhovniku upljiva do ljudstva spodkopali, če ga tudi iz šole porinete.

Kar se delovanja nekterih učiteljev tiče, je ljudstvo zadosti jasno o njem sodilo po pritožbi, ktero je e. kr. namestniku tukaj izreklo; žalibog, da se ljudstvo mora zadovoljiti s pritožbo. To